

Розмежування хабару від «неправомірна вигода»

На даний час з впевненістю можна констатувати той факт, що чинне кримінальне законодавство України відповідає вимогам Кримінальної Конвенції про боротьбу з корупцією 1999 року. Але, звертаємо увагу на те, що відмова від такого кримінально-правового поняття, як хабар", жодним чином не впливає з вимог міжнародно-правових актів у сфері боротьби з корупцією, належним чином визнаних Україною. Так, наприклад, Кримінальна Конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року оперує терміном "хабар", визначаючи його як "будь-яка неправомірна перевага" (статті 2, 3), а Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції 2003 року оперує термінами "неправомірна перевага" (статті 15, 16, 18, 21) та "неправомірна вигода" лише при визначенні таких складів правопорушень як розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою (стаття 17) і зловживання службовим становищем (стаття 19). Загалом, відповідно до приписів статей 2–12 Кримінальної Конвенції про боротьбу з корупцією 1999 року, а також статей 15–16 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції 2003 року кримінально-караними національним законодавством держав-учасниць мають бути визнані такі діяння, як: дача та отримання хабара національним державним посадовим особам; хабарництво членів національних представницьких органів, іноземних державних посадових осіб, а також членів іноземних представницьких органів; дача та одержання хабара у приватному секторі; хабарництво посадових осіб міжнародних організацій та членів міжнародних парламентських асамблей; хабарництво суддів і посадових осіб міжнародних судів; зловживання впливом; підкуп національних державних посадових осіб; підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій. Аналіз наведених вище положень міжнародно-правових актів дозволяє дійти висновку, що усі вищенаведені діяння повною мірою підпадали під дію тих кримінально-правових норм, які містились у кримінальному законодавстві *навіть до внесення змін до КК Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення"* від 7 квітня 2011 року. При цьому слід також відзначити, що міжнародне співтовариство не вимагає від держав-учасниць того чи іншого міжнародного договору дослівного відтворення його положень у своєму національному законодавстві.

Кримінально-правове поняття "хабар" має досить тривалий історичний період формування та закріплення у національному кримінальному законодавстві, є усталеним та зрозумілим не лише для тих, хто застосовує правові норми, а й для звичайних громадян. Починаючи із 1670 р. у законодавстві почав вживатися термін "хабар", який первинно означав винагороду посадовій особі, одержання якої було поєднане саме з вимагательством [3, с. 118]. За Уложенням про покарання уголовні та виправні 1845 р. (а також в редакціях цього акта 1866 р. і 1885 р.) найбільшу суспільну небезпеку, як це прямо зазначалося, мало вимагательство хабара. За часів Радянського Союзу ознака вимагання хабара також мала місце в усіх Кримінальних законах.

Відтак, поняття "хабар" та "неправомірна вигода" відрізняються між собою тим, що хабар – це незаконна винагорода, яка має *виключно* матеріальний характер (гроші, матеріальні цінності, документи, які надають право отримати майно, будь-які дії майнового характеру та ін.), а неправомірна вигода може бути як матеріальною, так і нематеріальною (преваги, пільги, послуги, нематеріальні активи тощо).